

Naar de kern: De leerlingen en hun leer-kracht

Rapport Commissie Beter Onderwijs
Vlaams parlement – 27/01/2022

- Achtergrond van het rapport
- Werkwijze van de commissie
- Structuur van het rapport
- Inhoud van het rapport en de klemtonen
 - 4 foci - 58 adviezen - 10 kernpunten
 - Dashboard: gedeelde verantwoordelijkheid
- Wat moet verder onderzocht worden?
- Waar is meer omkadering nodig?
- Slotbeschouwing: Sterktes en zwaktes van het rapport

1. Achtergrond van het rapport

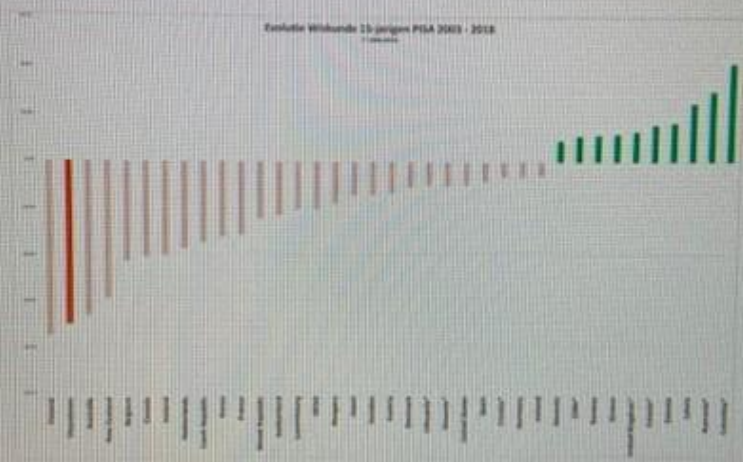

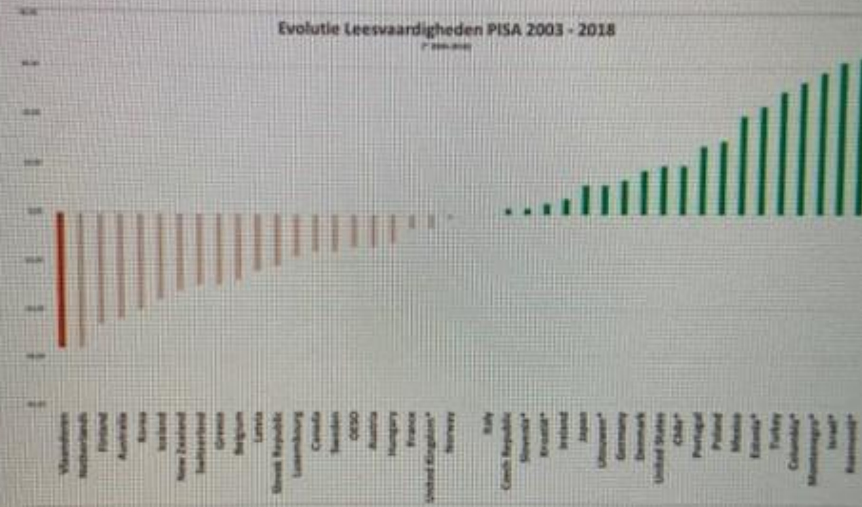
1. Dalende cijfers
2. Rol van de leerkracht
3. De wetenschap van/over het leren én onderwijzen
4. Ons feilbare denken: teveel onderwijsmythes

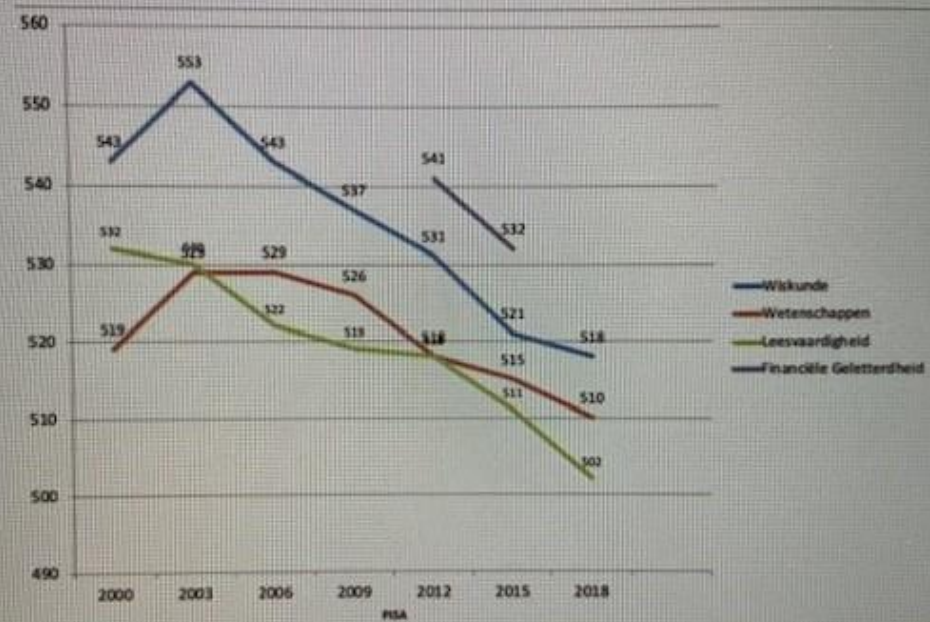
1.1. Algemene daling in internationaal vergelijkend onderzoek

- PIRLS2016 (onderzoek naar vaardigheden begrijpend lezen, 4de leerjaar)
 - - 22 ptn. of half jaar achterstand voor cognitieve ontwikkeling in 10 jaar tijd
 - TIMS2019 (wetenschappen-wiskunde 4de leerjaar)
 - Een achteruitgang van dezelfde orde
 - PISA: sterke daling voor wiskunde en leesvaardigheid
- Ook:
- Onderwijsspiegel 2021: niet realiseren van de leereffecten
 - De basisscholen: meer dan 30%
 - De secundaire scholen: bijna 50%

1.2. Knipperlichten: de rol van de 'leerkracht'?

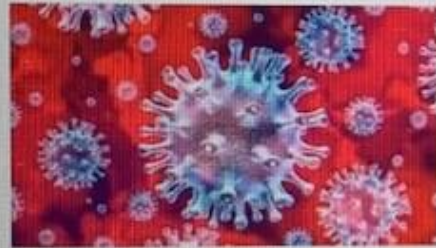
- Planlast bij leerkrachten + maatschappelijke verwachting

De leerkracht: manusje van alles ?

Leerkracht: manusje van alles ?

Leerkracht: manusje van alles ?

- Epidemioloog
- Microbioloog
- Intensivist
- Viroloog
- Biostatisticus
- Infectiologe
- En "Slimste mens"

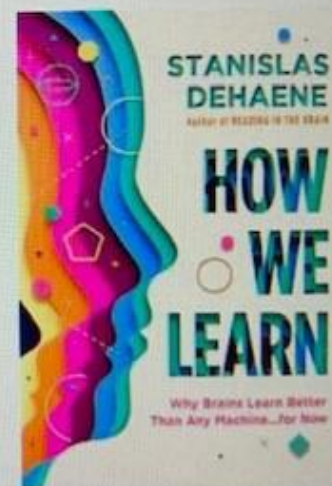

1.3. Knipperlicht: het belang van de leer-kracht ? Een veranderende visie op (basis)kennis

- Miskennen van basiskennis als kapstok
- Onvoldoende tijd om in te oefenen
- Overladen curriculum
- Onvoldoende implementatie van de recente wetenschap van het leren: leren en onderwijzen zijn een complexe aangelegenheid

De wetenschap van het leren:
Informatie is niet gelijk aan kennis/inzicht

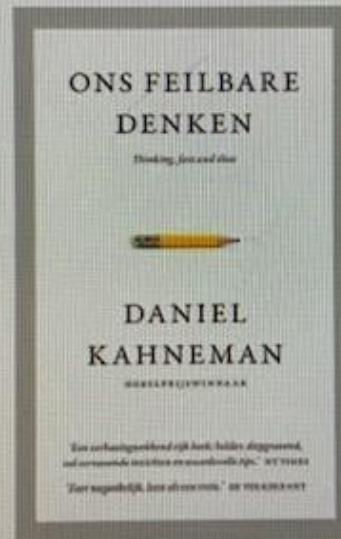

Recording

“Op de schouders van reuzen” (I. Newton)

1.4. Teveel buikgevoel: hardnekkige onderwijsmythes

- Systeem 1

- **SNEL**

- KENMERKEN: onbewust, automatisch, moeiteloos
- ZONDER bewustzijn of controle "Wat je ziet, is alles wat er is."
- ROL: Evalueert de situatie en levert updates
- Maakt **98%** van ons denken uit

- Systeem 2

- **LANGZAAM**

- KENMERKEN: doordacht en bewust, een gecontroleerd denkproces dat moeite kost, rationeel denken
- MET zelfbewustzijn of controle, logisch en sceptisch
- ROL: zoekt nieuwe/missende informatie, neemt beslissingen
- Maakt **2%** van ons denken uit

Toepassing op leren en onderwijzen: onderwijsmythes

- Wat met... ?
 - "Je moet niet veel meer van buiten leren, want kennis is overal".
 - "Wat je zelf gevonden hebt, onthoud je beter".
 - "Kennis doorgeven leidt tot indoctrinatie. Kinderen moeten daarom hun eigen kennis samen sprokkelen".
 - "21ste eeuwse vaardigheden (zoals onder andere kritisch denken, creatief denken, probleemoplossend denken...) zijn belangrijker dan..."
 - "Differentiatie dicht sowieso de kloof..."
- Wat is hier wetenschap: wat werkt (systeem 2) ?
- Wat is buikgevoel (systeem 1) ?

2. Werkwijze van de commissie

1. Voorbereidingsfase en selectie
2. Samenkomsten
3. Schrijven van het rapport

Vorbereidingsfase: Oproep via Klasse

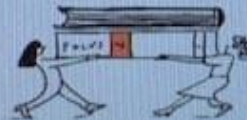
- 2de keuze (na D.V.D.)
 - Mijn 3 voorwaarden:
 - Het gaat initieel over...
 - Concreet
 - Onafhankelijkheid (ook geen belangengroepen)
 - Wel ondersteuning door het departement
- Adressenboekje van...
- 957 kandidaten
- "Blinde selectie"

Werkwijze van de gemengde commissie

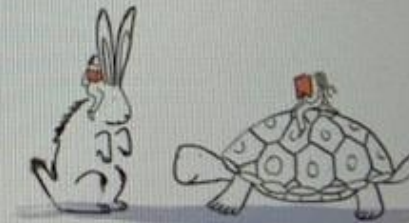
- 7 academici en 8 praktijkmensen
 - Onderbouwd én praktisch
- Tientallen overlegmomenten buiten de schooltijd
- Vier aandachtspunten of foci
- Uitnodigen van een expert
- Opstellen van een sneuveltekst + bespreking
- Per focus, één gemengde werkgroep
- Formuleren van aandachtspunten: Wat komt leerlingen en hun leerkracht ten goede ?
- Geen stemrondes
- Iedereen houdt de pen mee vast; daarna eindredactie
- Materiële ondersteuning door het departement Onderwijs en Vorming

3. Structuur van het rapport

Structuur van het rapport

- Voorwoord
- Inleiding
- 4 foci met 58 adviezen
- Conclusie: 10 velden
- Dashboard
- Curricula vitae
- Verklarende woordenlijst
- Ruime bibliografie
- Bijlagen (website departement)

4. Inhoud van het rapport Naar de kern: de leerlingen en hun leer-kracht

Voorwoord :

Inleiding: (1) Voorbij de tegenstellingen

- Rendement of kwaliteit ?
- Vorming of opleiding ?
- Kennis of vaardigheden ?
- Competenties of attitudes ?
- Zelfactiverende werkvormen of directe instructie ?
- Welbevinden of prestaties ?
- Progressief of conservatief ?

Inleiding: (2) Wat werkt écht op de klasvloer?

- Rendement
- Vorming
- Kennis o
- Compete ?
- Zelfactivi en of directe i
- Welbevi ?
- Progress ?

ALPECIN SHAMPOO OF HAARLETTON
Tegen HAARUITVAL

Inleiding

(3) Kennis 'slechts' een opstapje

- Een kennisrapport ?
- Doel van onderwijs ?
- Wat is kwaliteit ?
- Visie van Bernard Lonergan, s.j. in Insight (1957)
 - Gerichte aandacht
 - Kennisopbouw als kapstok om patronen/verbanden/vaardigheden te ontdekken en te ontwikkelen
 - Kwalitatieve sprong: verstandigheid of de juiste keuze maken
 - Moedig verantwoordelijkheid nemen
 - Dankzij een toegewijd hart

Inhoud: 4 foci (pijlers) met 58 aandachtspunten

- F1 Aandacht voor de leer-kracht van leerlingen (20)
- F2 Aandacht voor de bijzondere leefomstandigheden van alle leerlingen (17)
 - A. Leef- en leeromstandigheden van kleuters
 - B. SES- en ECM-kinderen/jongeren
 - C. Leerlingen met een leerprobleem/stoornis

Inhoud: 4 foci (pijlers) met 58 aandachtspunten

- F3 **Leerkrachten** omkaderen in hun kernopdracht (8)
 - Dankzij de steun van...
- F4 Aandacht voor de herwaardering, opleiding en professionalisering van **leerkrachten** (13)

Focus 1 : Aandacht voor de leer-kracht (20)

1. Meer aandacht besteden aan de school als efficiënte en cognitieve leeromgeving vanuit een evidence-informed aanpak.
2. Meer tijd besteden aan basiskennis en –vaardigheden.
3. Stimuleren van evidence-informed didactiek, gericht op optimaliseren van cognitieve processen en leerprestaties.
4. Verhogen van het taalkundig vermogen van de leerlingen.

Focus 1

5. Inzetten op een centrale rol van de leerkracht die het leerproces actief stuurt.
6. Verhogen van de ambitie en trainen van het doorzettingsvermogen om het welbevinden te laten groeien.
7. Fouten mogen maken en gerichte feedback krijgen om het leerrendement te verhogen.
8. Creëren van een rustige, veilige en overzichtelijke school- en klasomgeving.

Focus 1

9. Van jongs af aan gedoseerd leren omgaan met sociale media.
10. Rekening houden met de verschillen tussen leerlingen, met behoud van het klasverband.
11. Meer leermogelijkheden geven aan kinderen met een leerachterstand.
12. Het zittenblijven benaderen als weloverwogen optie.

Focus 1

- 13. Voldoende uitdaging bieden aan hoogbegaafde leerlingen en hen binnen het reguliere onderwijs houden.
- 14. Helder omschreven eindtermen formuleren ter bevordering van het cognitief leren.
- 15. Bijzondere aandacht besteden aan de sterktes, de noden en de specificiteit van arbeidsmarktgerichte studierichtingen.
- 16. Gebruik maken van gestandaardiseerde toetsen om leerprestaties te verhogen.

Recording

Focus 1

17. Met inzicht omgaan met kwaliteitsvolle hand- en leerwerkboeken dankzij vooropgestelde kwaliteitsindicatoren.

18. Evidence-informed aandacht hebben voor digitaal (afstands)onderwijs als didactisch middel.

19. Huiswerk inzetten als een goedkoop en adequaat didactisch instrument.

20. Zorgen voor een gelijkere en betere spreiding van de vakantiedagen. Heel geleidelijk aan een iets kortere zomervakantie invoeren en dit compenseren door ruimere vakantieperiodes tijdens het schooljaar.

Focus 2: Aandacht voor het kleuteronderwijs SES- en ECM-jongeren en het inclusieverhaal (17)

- 21. Meer aandacht voor het cognitieve belang van het kleuteronderwijs met meer nadruk op geletterdheid en gecijferdheid.
- 22. Aandacht voor de vormende waarde van muziek, zang en patroonherkenning in het kleuteronderwijs.
- 23. Aandacht voor het trainen van emotionele zelfcontrole en aanleren van copingstrategieën in het kleuteronderwijs.

Focus 2

- 24. Verhoog de participatiegraad voor alle kinderen. Verlaag geleidelijk aan de leerplicht.
- 25. Aandacht voor een realistische klasgrootte in het kleuteronderwijs.
- 26. Helpende handen in de kleuterklas bieden een waardevolle ondersteuning.

Focus 2

27. Voldoende aandacht voor de impact van armoede op het leren en het naar school gaan.

28. Achterstand in de instructietaal aanpakken.

29. Wees alert voor stereotypering.

30. Aan kansarme kinderen hoge verwachtingen stellen.

Focus 2

- 31. SES-leerlingen hebben ook recht op een rijk inhoudelijk (cultureel en kunstzinnig) aanbod.
- 32. Investeren in de band tussen de school aan de ene kant en ECM-en kansarme kinderen en hun ouders aan de andere kant.
- 33. Versterk, monitor en structureer het GOK-beleid van de scholen.

Focus 2

- 34. Duidelijk communiceren over de doelstelling en haalbaarheid van inclusief onderwijs.
- 35. Voorkomen van overdiagnosticering en therapeutisering van leerproblemen en/of stoornissen via een handelingsgerichte diagnostiek.
- 36. Het CLB, de begeleidingsdiensten en de nieuw op te richten leersteuncentra niet alleen een adviserende, maar ook een meer ondersteunende rol geven.
- 37. Het buitengewoon onderwijs erkennen als gespecialiseerd onderwijs waarvoor bijkomende vorming en scholing noodzakelijk is.

Focus 3 : Leerkrachten omkaderen in hun kernopdracht (8)

38. Ervoor zorgen dat de leraar zijn/haar kerntaak kan uitvoeren.

39. De leerkracht versterken met een breed partnerschap gericht op sterk onderwijs.

40. De ouders steunen de leerkracht.

41. De rol van directie van een school als onderwijskundig verantwoordelijke versterken ten dienste van de leraar.

42. Autonomie, vertrouwen en verantwoording balanceren.

43. Het persoonlijk functioneren van de leraar bespreekbaar maken.

44. Een informatierijke omgeving rond de leraar creëren.

45. De onderwijsinspectie inzetten als sluitstuk voor kwalitatief onderwijs.

Focus 4 Aandacht voor de herwaardering, opleiding en professionalisering van de lkr.

- 46. Gerichte stappen zetten voor de herwaardering van het lerarenberoep.
- 47. Kansen voor een aantrekkelijke loopbaan: de expertleraar.
- 48. Herijking van de vaste benoeming en de financiële waardering.
- 49. Aandacht hebben voor de (bijkomende) verloning voor flexibele arbeidsprestaties en het aanstellen van een ombudspersoon.

50. Invoeren van vernieuwde basiscompetenties met juiste accenten tijdens de lerarenopleiding.

51. Opstellen van een curriculumpad voor de lerarenopleiding, met verdere inductie en professionalisering.

52. Praktijk en wetenschap in de lerarenopleiding optimaal benutten. Verscherpte monitoring inzetten.

53. De kwaliteit en praktijkervaring in de lerarenopleiding versterken dankzij onderlegde (1) lerarenopleiders, (2) expertleerkrachten en (3) de herinvoering van oefenscholen.

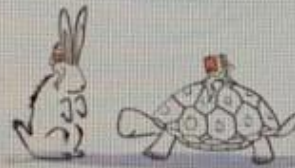
54. Zorgen voor een kwaliteitsvolle instroom en uitstroom in de lerarenopleiding.

55. Kwaliteitsvolle neveninstromers aantrekken, ze (financieel) honoreren en bijkomend vormen.

56. Kwaliteitsvol ondersteunen van de starter.

57. De lat hoger leggen voor de lerarenprofessionalisering.

58. Oprichten van een onafhankelijk Kenniscentrum Onderwijs.

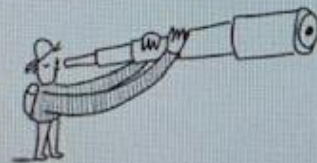

Een dashboard (p. 106-124):
onderwijs = een gedeelde verantwoordelijkheid

- Concrete omschrijving en doelstelling
- Gericht aan iedereen die met onderwijs te maken heeft:
 - Leerlingen – leerkrachten
 - Ouders
 - Directie – bestuur – onderwijsverstrekkers
 - Sociale partners
 - Pedagogische begeleiders
 - **Inspectie**
 - Politieke overheid
 - Media

5. Vraag naar verder onderzoek in het onderwijsrapport

Verder onderzoek nodig voor... (1)

- Waarom tonen Vlaamse leerlingen minder ambitie?
 - A6, p. 23
- Onderzoeken of de inhoud van de 16 sleutelcompetenties die aan de basis liggen van de nieuwe eindtermen niet té uitgebreid zijn; “mile-wide and inch deep”, cf. DVD.
 - A14, p. 34 en A15, p. 36
- Samenbrengen van een ‘Staten-Generaal’ omtrent arbeidsmarktgerichte onderwijsvormen.
 - A15, p. 37
- Kwaliteitsindicatoren voor didactisch materiaal (cf. werkgroep Luc De Man).
 - A17, p.41

Verder onderzoek nodig voor... (2)

- Data verzamelen om te onderzoeken of (en hoe) het inzetten van extra werkingsmiddelen (GOK-uren) een probaat middel is om ongelijke kansen te verkleinen.
 - A33, p. 65
- Verderzetting van de werkzaamheden van de commissie Struyf om de contouren van een realistisch en werkbaar inclusiebeleid scherper vast te leggen.
 - A34, p. 69
- Werk maken van een heldere omschrijving van de gewenste beginsituatie bij de start van 1B in het secundair onderwijs.
 - A37, p. 71

Verder onderzoek nodig voor... (3)

- Opstellen van een referentiekader voor directie en leerkrachten als houvast voor performant leraarschap.
 - A43, p. 80
- Onderzoek naar het effect van de lerarenopleiding op de pedagogische bekwaamheid en didactische efficiëntie van de leerkracht.
 - A52, p. 92
- Opstellen van een bindende instapproef voor de lerarenopleiding.
 - A54, p. 92
- Wettelijk kader creëren voor masters in het basisonderwijs.
 - A54, p. 95

6. Bijkomende investeringen ?

- Bijlessen op school, maar buiten de gewone lestijden.
 - A11, p. 31
- Ondersteuning van hoogbegaafde leerlingen.
 - A13, p. 33
- Leerlingen in de B-stroom een OKAN-omkadering geven.
 - A15, p. 36
- Premie voor leerkrachten in centrumsteden in beroepsscholen.
 - A15, p. 37
- Verlagen van de leerplicht (voor ongeveer 2260 kleuters)
 - A24, p. 54

- Maximaal 20 kleuters per klas.
 - A25, p. 55
- Een extra taalleerkracht (logopedist?) in de kleuterklas + intensieve taaltraining op woensdag.
 - A28, p. 61
- Extra subsidiëring (studiebeurs) voor SES- en ECM-kinderen op internaat.
 - A30, p. 63
- (pre-)gepensioneerde leerkrachten aantrekken om ouders van SES- en ECM-kinderen bij de school te betrekken.
 - A32, p. 64

- Incentives voorzien om de meest geschikte leerkrachten (specialisten) in de meest uitdagende scholen te krijgen.
 - A33, p. 65
- Leerondersteuners in de (nieuwe) leersteuncentra voldoende opleiden.
 - A36, p. 70
- Voldoende ondersteuning van leerkrachten zodat hij/zij zijn/haar kerntaak kan uitvoeren (ICT-, veerkrachtleerkracht).
 - A38, p. 75

- Inrichten van vormingsmomenten voor ouders met concrete opvoedingsadviezen.
 - A40, p. 78
- Het uitbouwen van een volwaardig leerlingvolgsysteem dat voldoet aan de behoefte van de leraar en directie.
 - A44, p. 81
- Lichtvoetige acties om het leraarschap te promoten
 - A46, p. 87
- Vorming en financiële waardering van expertleraars
 - A47, p. 87-88

- Afschaffen van plage-uur zodat leerkrachten in crisistijd vrijwillig meer uren kunnen opnemen.
 - A49, p. 89
- Uitbreiden en optrekken van anciënniteit voor zij-instromers.
 - A55, p. 96
- Ondersteuning van de overheid voor het oprichten van een Kenniscentrum of Vlaams Onderwijscentrum.
 - A58, p. 98

7. Slotbeschouwing

6.1. Sterktes en zwaktes van het rapport

- Een onafhankelijke commissie
- Een gemengde commissie
- Er is geen pasklaar antwoord
- Verantwoordelijkheid rust op veel schouders
- Werk van lange adem
- Geen reflectiegroep
- “Het rapport is als een buffet met vele hapjes...”

6.2. Werk van lange adem niet alleen van de leerkrachten - scholen

- Sommige uitdagingen overstijgen de school
 - Armoede
 - Perceptie op arbeidsmarktgerichte onderwijsvormen
 - Economisering van de samenleving
 - Uiteenrafelen van maatschappelijk weefsel en polarisering
 - Wat met...

6.3. Wat met... de meritocratie ?

- *"Is er een onderwijsbeleid mogelijk dat garandeert dat alle leerlingen ongeacht hun familieachtergrond, ongeacht hun aanleg of erfelijke eigenschappen, ongeacht de toevalligheden van geluk of pech die op hun pad komen... de educatieve en culturele kansen krijgen waarmee ze hun volledig potentieel kunnen verwerkelijken"?*
(p. 161)

Wat met... de meritocratie ?

- *"Succes is een complex gevolg van talent, inspanning en de vraag van de markt. Wat met iemand die over een talent beschikt dat niet door de samenleving beloond wordt"?*
(p.173)

6.4. H. Arendt (1906-1975) en... The Crisis in Education (1954)

- Houden we genoeg van onze kinderen ?
- *"Education, too, is where we decide whether we love our children enough not to expel them from our world and leave them to their own devices, nor to strike from their hands their chance of undertaking something new, something unforeseen by us, but to prepare them in advance for the task or renewing a common world".*

De handen in elkaar !

“ ... ”

